

D1A2

Comunitat de recerca

Creació d'una comunitat de recerca

El sirià i el saturnià no van resistir a les ganes d'interrogar aquells àtoms pensants per tal de saber quines eren les coses en les quals estaven d'acord.

—¿Quant compteu entre l'estel de la Canícula i l'estel gran de Gèminis?

Van respondre tots alhora:

—Trenta-dos graus i mig.

—¿Quant compteu d'aquí a la Lluna?

—Seixanta semidiàmetres de la Terra, en nombre arrodonit.

—¿Quant pesa el vostre aire?

Creia que així els enxamparia, però tots li van dir que l'aire pesa aproximadament nou-centes vegades menys que un volum equivalent de l'aigua més lleugera; i mil nou-centes vegades menys que l'or de ducat. El nanet de Saturn, sorprès per les seves respostes, va tenir la temptació de titllar de bruixots aquella gent a la qual havia negat una ànima feia quinze minuts.

Per fi, Micromegas va dir-los:

—Atès que coneixeu tan bé el que és fora de vosaltres, segurament coneixeu encara millor el que és a dintre. Digueu-me què és la vostra ànima, i com formeu les idees.

Els filòsofs van tornar a parlar tots alhora, però ara tots tenien una opinió diferent. El més vell citava Aristòtil, l'altre pronunciava el nom de Descartes; aquell, de Malebranche; aquell altre, de Leibniz; un altre, de Locke. Un vell peripatètic va dir en veu alta, molt confiat:

—L'ànima és una entelèquia, i una raó per mitjà de la qual disposa de la puixança de ser el que és. És el que declara expressament Aristòtil, a la pàgina 633 de l'edició del Louvre:

«Ἐντελέχεια ἐστί.»

—No entenc el grec gaire bé —va dir el gegant.

—Jo tampoc —va dir l'arna filosòfica.

—¿Per quina raó, doncs —va preguntar el sirià—, citeu aquest tal Aristòtil en grec?

—Perquè —va respondre el savi— millor citar el que no comprenem gens en la llengua que entenem menys.

El cartesià va prendre la paraula, i va dir:

—L'ànima és un esperit pur que va rebre al ventre de la seva mare totes les idees metafísiques i que, havent sortit d'allà, està obligada a anar a l'escola i a aprendre de nou tot el que va saber tan bé, i que no sabrà mai més.

—Així doncs —va respondre l'animal de vuit llegües—, de res no servia que la teva ànima fos tan sàvia al ventre de la teva mare, si ara que dus barba és tan ignorant. Però, ¿què entens per esperit?

—Quina pregunta més estranya —va dir el raonador—, no en tinc ni idea; es diu que no és matèria.

—¿Però saps, almenys, el que és la matèria?

—Només faltaria —va respondre l'home—. Per exemple, aquesta pedra és grisa, i d'una tal forma, disposa de tres dimensions, pesa i és divisible.

—I doncs —va dir el sirià—, aquesta cosa que t'apareix com a divisible, pesant i grisa, ¿pots dir-me què és? En veus alguns atributs, però el fons de la cosa, ¿el coneixes?

—No —va dir l'altre.

—Així doncs, no saps pas què és la matèria.

Aleshores, el senyor Micromegas, adreçant-se a un altre savi que duia al polze, va preguntar-li què era la seva ànima, i què feia.

—Res —va dir el filòsof malebranchista—. Déu ho fa tot en lloc meu: tot ho veig en Ell, tot ho faig en Ell. Ell ho fa tot sense que m'hi hagi de barrejar.

—Tant valdria no ser —va respondre el savi de Sírius—. I per tu, amic —va dir a un leibnizià que rondava per allà—, ¿què és, una ànima?

—És una busca que ensenya les hores —va respondre el leibnizià— mentre el meu cos les toca, o bé, si ho preferiu, és ella qui les toca mentre el meu cos diu quina hora és; o bé la meva ànima és el mirall de l'univers, i el meu cos el marc del mirall: això és ben clar.

Un petit partidari de Locke també era allà, molt a prop, i quan per fi se li va adreçar la paraula, va dir:

—No sé com penso, però sé que no he pensat mai sinó a través dels meus sentits. Que existeixin substàncies immaterials i intel·ligents, no en tinc cap dubte; però que sigui impossible a Déu de comunicar el pensament a la matèria, d'això en tinc molts dubtes. Revereixo la puixança eterna, però no em pertoca limitar-la: no afirmo res; en tinc prou creient que existeixen més coses possibles que no ens pensem.

L'animal de Sírius va somriure: no trobava que aquell fos el menys assenyat; i el nan de Saturn hauria abraçat el seguidor de Locke si no fos per la seva desproporció extrema. Però hi havia també, per desgràcia, un animàlcul diminut amb una gorra quadrada que va tallar la paraula a tots els animàlculs filòsofs; va dir que coneixia el secret sencer, que es trobava a la *Summa* de sant Tomàs; va mirar els dos habitants celestials com si els fos molt superior; va sostenir que les seves persones, els seus mons, els seus sols, els seus estels, tot estava fet únicament per a l'home. En sentir això, els dos viatgers van caure als braços l'un de l'altre tot provant d'ofegar aquell riure inextingible que, segons Homer, pertany als déus: espatlles i panxes anaven i venien i, per culpa d'aquestes convulsions, el vaixell que el sirià duia a l'ungla va caure en una butxaca dels calçons del saturnià. Aquelles dues bones persones van cercar-lo durant molta estona; finalment van retrobar la tripulació i van arranjar-la educadament. El sirià va tornar a adreçar-se a les arnes; ho va fer amb molta bondat, encara que se sentia una mica ofès al fons del cor de veure com els infinitament petits tenien un orgull infinitament gran. Va prometre que els faria un bell llibre de filosofia, escrit amb lletra molt petita per al seu ús, i que, en aquell llibre, veurien de què va tot plegat. Efectivament, va donar-los aquell volum abans de marxar: el van dur a París, a l'Acadèmia

de Ciències, però quan el secretari va haver-lo obert no va veure res sinó un llibre tot en blanc.

—Ah —va dir—, ja m'ho pensava.

Voltaire, «Micromegas». *Contes filosòfics*.
Barcelona: Bernat Metge Universal, 2024, 75-78.
Traducció de Joan-Lluís Lluís.

Preguntes D1A2

1. Quina relació trobes entre aquest relat i la (creació d'una) comunitat de recerca?
2. L'historiador de la filosofia francès Henri Gouhier (Auxerre, 1898 - París, 1994) considerava que els grans desacords entre filòsofs són desacords prefilosòfics. A quins «acords prefilosòfics», entesos com a normes de la comunitat de recerca, hauríem d'arribar per començar a fer filosofia dins la nostra comunitat de recerca?